Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Lakivaliokunnan pyyntö 19.2.2018, HE 202/2017 vp

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi, HE 202/2017 vp

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Keskusrikospoliisin asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi.

Kokonaisuutena Keskusrikospoliisi pitää lakiehdotusta tärkeänä ja suhtautuu siihen positiivisesti. Keskusrikospoliisin pitää lakiehdotusta hyvin laadittuna ja perusteltuna. Keskusrikospoliisi yhtyy asiassa Poliisihallituksen lausunnossaan esittämään ja korostaa lisäksi seuraavia seikkoja:

Poliisilaki 5 a luku 25 §

Ehdotetun 5 a luvun 25 §:n 4 ja 5 momenttien mukaan myös tietolähteitä voitaisiin suojata ns. turvakuuntelulla sekä väärillä rekisterimerkinnöillä ja asiakirjoilla. Poliisitoiminnassa nämä keinot ovat mahdollisia vain poliisimiesten suojaamiseksi (poliisilaki 5 luku 39 § ja 46 § sekä pakkokeinolaki 10 luku 38 § ja 47 §). Vaikka suojaamisen perusteet ovat sinänsä ymmärrettävät, ne eivät Keskusrikospoliisin käsityksen mukaan juurikaan eroa poliisin käyttämien tietolähteiden suojaamistarpeesta. Lisäksi voidaan todeta, että erityisesti 5 momentin mukaisten suojaamiskeinojen käyttäminen tiedonhankinnan yhteydessä voi muuttaa tiedonhankintakeinon luonteeltaan kokonaan toisenlaiseksi. Ainakin niissä tilanteissa, joissa vääriä rekisterimerkintöjä ja asiakirjoja käytetään osana tietolähteen ohjattua käyttöä, kyse on tosiasiallisesti siviilihenkilöiden toteuttamasta peitetoiminnasta.

Poliisilaki 5 a luku 44 §

Ehdotetun 5 a luvun 44 §:n mukaan mukaan suojelupoliisin on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava keskusrikospoliisille, jos tiedustelumenetelmän käytön aikana ilmenee, että voidaan olettaa tehdyksi sellainen rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta. Ilmoitusta saadaan suojelupoliisin päällikön päätöksellä siirtää enintään vuodeksi kerrallaan, jos se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi tai hengen tai terveyden suojaamiseksi. Arvioinnissa olisi otettava huomioon rikoksen selvittämisen tai sen estämisen merkitys yleisen ja yksityisen edun kannalta.

Keskusrikospoliisi pitää hyvänä, että säännös edellyttää arvioinnissa otettavan huomioon rikoksen selvittämisen tai sen estämisen merkityksen yleisen ja yksityisen edun kannalta. Ehdotuksen mukaan päätöksen ilmoittamisen lykkäämisestä tekisi suojelupoliisin päällikkö itsenäisesti ilman tuomioistuinkontrollia tai keskustelua poliisin edustajan kanssa. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan asiaa voi verrata ilmoittamisen lyk-

käämiseen poliisin salaisten tiedonhankintakeinojen käytöstä, josta päätöksen tekee poliisin esityksestä tuomioistuin (poliisilaki 5 luku 58 §, pakkokeinolaki 10 luku 60).

Keskusrikospoliisi toteaakin, että mikäli asiassa päädytään rakenteeseen, jossa päätöksen tekee suojelupoliisin päällikkö itsenäisesti, tulee käytännössä esimerkiksi yhteistyövelvoitteen kautta varmistaa, että hänellä on riittävät tiedot intressipunninnan suorittamiseksi. Yhteistyövelvoite poliisin kanssa ei ole uusi asia, vaan viranomaisten väliseen yhteistyöhön velvoittava säännös löytyy jo nykyisin laista rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa (7 §), laista rikostorjunnasta Tullissa (2:2 §) ja laista sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa (40 §). Eduskunta on siis aikaisemmin linjannut, että poliisi on yleisviranomainen rikostorjunta-asioissa.

Poliisilaki 5a luku 62 § (asetuksenantovaltuudet)

Ehdotetun poliisilain 5a luvun 62 §:ssä on säädetty asetuksenantovaltuuksista. Keskusrikospoliisi toteaa, että ehdotetussa siviilitiedustelua koskevassa laissa Keskusrikospoliisi asema korostuu muun muassa yhteistyöviranomaisena. Käytännössä esimerkiksi terrorismi- valtiopetosrikokset tulevat Keskusrikospoliisin tutkittaviksi. Näin ollen Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että ehdotetussa säännöksessä säädettäisiin siitä, että asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin Keskusrikospoliisin ja Suojelupoliisin yhteistyön järjestämisestä.

Laki poliisin hallinnosta 10 § ja laki esitutkintalain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

Nykyisin voimassa olevassa poliisin hallintolain 10 §:n mukaan *suojelupoliisin tehtävänä on sisäministeriön ohjauksen mukaisesti torjua sellaisia hankkeita ja rikoksia, jotka voivat vaarantaa valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta sekä suorittaa tällaisten rikosten tutkintaa*. Hallituksen esityksessä on ehdotettu muutosta, jonka myötä suojelupoliisin ns. esitutkintavelvollisuus on poistettu. Lisäksi esitetään säädettäväksi laki esitutkintalain 1 luvun 2 §:n muuttamisesta, jonka mukaan esitutkintalain 1:2 § olisi jatkossa muodossa *Esitutkinnan toimittaa muu poliisi kuin suojelupoliisi* (nyk. *Esitutkinnan toimittaa poliisi*).

Keskusrikospoliisi pitää hyvänä ja selkeänä sitä, että suojelupoliisilta poistetaan rikosten esitutkintavelvollisuus. Samalla kuitenkin todetaan, että nykyisin suojelupoliisin tutkittavaksi säädetyt rikokset ovat siinä määrin vakavia ja tutkinnallisesti vaativia, että ne kuuluisivat luontevasti Keskusrikospoliisin tutkittavaksi. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan asiasta voitaisiin säätää lain tasolla.

Rikostarkastaja Markus Terenius